

مد هم مد عوض می کند

نقش‌های عجیب و غریب

این روزها در کوچه، خیابان، پارک و... آدم‌هایی را می‌بینیم که انگار با بقیه فرق دارند؛ آدم‌هایی با ابروهای تیغ‌زده، موهای سیخ‌سیخی، شلوارهایی پاره که دمپایی آنها ریش‌ریش شده است، شلوارهایی با فاق‌های کوتاه که حتی لحظه‌ای در آن راحت نیستند، تی‌شرت‌هایی تنگ و مدل‌دار با مارک‌ها و نقش‌های عجیب و غریب، یا مانتوهایی که هیچ شباهتی به مانتو ندارند، شال‌های رنگی که فقط وسط سر را می‌پوشانند و آرایش‌هایی تند و غلیظ. این تصاویر دختران و پسرانی است که کم و بیش با آنها مواجه می‌شویم.

اینها مد است

بعضی وقت‌ها با روبه‌رو شدن با بعضی از این دختران و پسران، از تعجب نزدیک است شاخ در بیاوریم. برای لحظاتی بهت‌زده نگاهشان می‌کنیم و بعد از خود می‌پرسیم: آخر چه‌طور چنین چیزی ممکن است؟! آیا آنها نمی‌اندیشند؟ اصلاً در آینه خود را نگاه کرده‌اند؟ شاید هم مفهوم درست زیبایی را نمی‌فهمند. اما اگر از خود آنها پرسسیم و آنها نیز حال و ادب پاسخ دادن داشته باشند، پاسخشان تنها یک جمله است: «اینها مد است.» می‌مانیم که واقعاً اینها مد است؟ این مدها از کجا آمده‌اند؟ آیا همه مدها این‌گونه‌اند و... البته می‌دانیم که همه مدها این‌گونه نیستند. تازه همه پیرو مدهای این چنینی نیستند.

مد به عنوان پدیده‌ای اجتماعی مختص جامعه و فرهنگ خاصی نیست. پدیده‌ای است متداول در تمام فرهنگ‌ها و جوامع. به خودی خود هم چیز بدی نیست. نوعی پسند و سلیقه است. تنها در نمونه‌هایی از آن بدسلیقگی و شیطنت به کار رفته است. پس مد به شکل‌های گوناگونی وجود دارد. یعنی طیف متنوعی را تشکیل می‌دهد و به همین دلیل کارکردهای متنوعی نیز دارد و طرف‌داران آن هم گروه‌های سنی خاصی نیستند. به‌علاوه پدیده‌ای است که از سابقه نسبتاً دیرینه‌ای برخوردار است؛ هر چند آهنگ رشد آن در دوره معاصر شتاب ویژه‌ای گرفته است.

مد، آغازی دارد و پایانی

باید بدانیم هر مدی چرخه‌ای را طی می‌کند؛ یعنی آغازی دارد و پایانی. با گذشت زمان و دگرگونی جامعه، مد نیز دگرگون می‌شود و رنگ و تازگی به خود

می‌گیرد. به تعبیری، خود مد هم مد عوض می‌کند. پیدایش و افول هر مد معمولاً یک دوره چند مرحله‌ای شامل پیدایش، معرفی و تبلیغ، تولید انبوه و تقاضای مد جدید را طی می‌کند.

مد چیست؟

مد واژه‌ای فرانسوی به معنی سلیقه، اسلوب باب روز و... است. در اصطلاح به روش و طریقه‌ای موقتی گفته می‌شود که براساس ذوق و سلیقه افراد جامعه شکل می‌گیرد. در جامعه‌شناسی آن را رفتار جمعی نوظهوری که به اندازه رسمی تثبیت نشده است، دانسته‌اند.

بنابراین مد به تغییر سلیقه ناگهانی و مکرر همه یا برخی از افراد جامعه اطلاق می‌شود که با گرایش به رفتاری خاص، یا مصرف کالایی بخصوص و یا در پیش گرفتن سبکی ویژه در زندگی می‌انجامد.

گفتیم مدگرایی پدیده‌ای است که کم و بیش در میان بسیاری از افراد جامعه به شکل‌های گوناگون وجود دارد اما جوانان بیش از دیگران به آن توجه دارند. استقلال جویی، تنوع‌خواهی، هیجان‌طلبی، میل به نقد گذشته و نوگرایی در جوانان باعث می‌شود که آنها به شکستن قالب‌های موجود، فاصله گرفتن از هنجارهای پیشین و رسیدن به هویتی متمایز از دیگران علاقه نشان دهند. این علاقه غالباً وقتی نمود بیرونی پیدا می‌کند، یعنی در رفتار آنان منعکس می‌شود، به صورت مدگرایی ظاهر می‌شود. به‌هر حال مد یعنی تازگی و تمایز و جوان برای متمایز بودن به آن روی می‌آورد؛ به‌خصوص که امروزه جوانان با گسترش وسایل ارتباط جمعی و فناوری‌های جدید رایانه‌ای، ارتباط گسترده ویژه‌ای با

جوان با رفتن به سمت مد، می‌کوشد هویت تازه‌ای برای خودش دست و پا کند. پس پدیده مهمی چون مدگرایی را نباید سطحی نگاه کرد. مد یکی از حاضر و آماده‌ترین ابزارهایی است که بعضی‌ها به کمک آن می‌توانند پیام‌های بصری گویایی درباره هویت خودشان صادر کنند.

مد امکان ساختن هویت‌های شخصی شده را در میان ازدحام شهرها فراهم می‌آورد. در شهری بزرگ مثل تهران، مد یکی از داشته‌های اصلی برخی از افراد است که با استفاده از آن می‌خواهند خود را به همه نشان بدهند و ابراز وجود کنند. اگرچه ابراز وجود یک نیاز طبیعی و بسیار بارز است اما این افراد به دلیل ضعف‌های شخصیتی که دارند، متأسفانه می‌خواهند این نیاز را تنها از طریق خودآرایی افراطی و مدگرایی به شکل غربی تأمین کنند. می‌بینید که گرایش به مد و مدگرایی از انگیزه‌های مختلفی برخوردار است.

این بحث ادامه دارد.

و نیازهای چندی در ارتباط است. علاوه بر تنوع‌طلبی و نوگرایی، چشم و هم‌چشمی و ضرورت‌های ناشی از دوستی‌ها و رفاقت‌ها نیز از دیگر عوامل پیروی از مد در میان جوانان است. نگرانی و ترس از مجازات، حتی به شکل غیررسمی آن از سوی دوستان، تحقیر و تمسخر و طعن‌زدن‌های اطرافیان، و بیم از واکنش منفی آنان هم باعث می‌شود که برخی جوانان به اجبار و علی‌رغم علاقه و خواست درونی خویش، از مدهایی پیروی کنند. در این میان نیز هستند افرادی که با مدگرایی و تغییر نوبه‌نوی لباس و آرایش، درصدد جلب توجه دیگران برمی‌آیند. اما باید دانست، آراستگی ظاهر و باطن دو روی سکه‌اند. معمولاً افرادی که از غنا و زیبایی درون برخوردارند، کمتر در قید و بند خط و خال‌اند و اغلب «کسانی که غنای درونی ندارند، برده پیرامون خویش هستند.» مد در انواع شکل‌هایش، لباس، آرایش و غیره، به جوان به ظاهر فرصت انتخاب می‌دهد و

جوامع و فرهنگ‌های دیگر پیدا کرده‌اند. پس مدگرایی می‌تواند ریشه در تغییر داشته باشد. گرایش به مد نیز نمونه‌ای از تغییرپذیری و تنوع‌طلبی آدم‌هاست. بله، تغییر در بینش، سلیقه و رفتار، ویژگی طبیعی انسان‌هاست. انسان به صورت طبیعی به مرور از بسیاری از چیزهایی که دارد خسته و دل‌زده می‌شود و به پدیده‌های تازه میل پیدا می‌کند. همین زمینه گرایش به مد خواهد شد. البته مشکل در صورتی بروز خواهد کرد که این تغییرپذیری به شکل افراطی انجام گیرد. به طور مثال پاسخ به گزینه گرسنگی، ضامن بقای انسان است. اما اگر افسار گسیخته باشد، به شکمبارگی و چاقی تا حد نابودی منجر خواهد شد.

گرایش به مد

غیر از عوامل تاریخی و اجتماعی، مدگرایی به خصوص در جوانان از یک سلسله اصول روان‌شناختی نیز پیروی می‌کند و با انگیزه‌ها